

Crònica d'unes jornades

Divendres, 21 de novembre

La Jornada «La Selva. Territori en transformació» arrencà amb un acte al qual van assistir l'alcalde de Santa Coloma de Farners, Sr. Antoni Solà, el conseller de Cultura del Consell Comarcal, Sr. Narcís Junquera, el president de la Coordinadora dels Centres d'Estudi de Parla Catalana, Sr. Josep Santesmas, i el president del Centre d'Estudis Selvatans, Sr. Narcís Figueras, que donà la benvinguda als assistents i després d'unes breus paraules sobre el Centre d'Estudis Selvatans i la commemoració del seu 25è aniversari, presentà la resta de companys de presidència i els cedí la paraula.

En primer lloc intervingué el Sr. Junquera, que explicà l'estreta col·laboració que el Consell Comarcal ha tingut amb el Centre d'Estudis durant aquests 25 anys, i féu especial referència al premi Josep Moragues i a l'actual Beca de Recerca La Selva, dos projectes que han contribuït a promoure la recerca científica dins l'àmbit comarcal. Parlà també del conveni en què s'ha concretat aquesta col·laboració i esmentà el projecte de les biografies selvatanes sobre personatges amb rellevància en la vida pública de la comarca selvatana com un dels fruit més immediats d'aquest acord, projecte en el qual també col·labora l'Institut Ramon Muntaner.

Tot seguit el Sr. Josep Santesmas féu una reflexió sobre els centres d'estudi arreu del territori de parla catalana, de les seves perspectives i del potencial que aquest centres representen. Com a exemple aportà la dada de les consultes que rep el projecte RACO, el fons de les revistes catalanes a Internet, i esmentà el cas de *Quaderns de la Selva* com una mostra de la vitalitat que tenen les publicacions locals. La publicació anual miscel·lània del Centre ha tingut més de 60.000 visites i 24.000 descàrregues

Inici de la jornada

dels seus articles. Santesmases també anuncià la propera incorporació a la CCEPC d'alguns centres d'estudi de la Catalunya Nord i exhortà a continuar la labor cultural portada a terme pel Centre, labor que considerarà del tot necessària.

Finalitzà el torn de parlaments l'alcalde de Santa Coloma de Farners, Sr. Solà, que va vincular l'existència del Centre d'Estudis Selvatans a l'Arxiu Comarcal de la Selva, un equipament cultural molt important per a la ciutat colomenca, el qual es troba justament aquest any a l'inici d'una transformació de primer ordre a causa de les obres de construcció de la seva nova seu. Insistí en el fet que entitats com el Centre d'Estudis Selvatans contribueixen a la transformació positiva de la societat i de la població on es troben implantades i els donen personalitat i prestigi.

Acabats els parlaments de les autoritats, en què es donava per inaugurada l'exposició itinerant promoguda per l'Institut Ramon Muntaner i la Coordinadora, *Els centres d'estudis a les terres de parla catalana*, fou el torn del Dr. Jaume Busquets, geògraf membre del Grup d'Estudis Locals de Sant Cugat del Vallès i subdirector general de Paisatge i Acció Territorial. Amb la seva ponència inaugural *Els centres d'estudis: una mirada des de l'era de la globalització*, Busquets aportà la seva reflexió sobre els centres d'estudis, en la qual destacà el paper positiu que tenen com a baula d'una cadena que enllaça el món universitari, d'una banda, i el món educatiu, de l'altra, amb el públic més general, moltes vegades suport indiscutible d'aquests centres. Insistí també en el paper de difusió de la cultura que exerceixen entre amples capes de la societat mitjançant materials didàctics o formatius. Advocà per la plena cooperació de tots els integrants de la xarxa cultural (centres educatius, universitats, centres d'estudi) en bé del nivell cultural del país, tasca del tot necessària i irrenunciable.

Després de la conferència tingueren lloc precís i preguntes i es dispensà un petit refrigeri als assistents, donant per conclòs el primer dia de les jornades.

Narcís Figueras

Narcís Junquera

Josep Santesmases

Antoni Solà

Jaume Busquets i Narcís Figueras

Jaume Busquets

Joan Nogué

Josép Pintó

Alguns dels plafons de l'exposició itinerant sobre els centres d'estudis

Dissabte, 22 de novembre

El dia central de les jornades tingué lloc el dissabte 22 de novembre amb les aportacions dels ponents i dels comunicants. Després d'iniciar a 2/4 de 10 del matí la recepció dels participants, als voltants de les 10 h tingué lloc la intervenció del Dr. Joan Nogué i Font, catedràtic de Geografia Humana de la Universitat de Girona i director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, el qual pronuncià la conferència *El valor identitari del paisatge*. Insistí en la capacitat del paisatge per a configurar la personalitat de la gent que hi viu, així com també la constatació de la pèrdua de paisatges singulars a causa de l'aplicació de models homogenis. També remarcà la connexió entre paisatge i salut, fent veure com els paisatges de qualitat, ben ordenats i gestionats poden incidir positivament en el benestar dels seus habitants.

A continuació tingué lloc la intervenció del Dr. Josep Pintó i Fusalba, professor titular de Geografia Física de la Universitat de Girona i cap del Laboratori d'Anàlisi i Gestió del Paisatge de la Universitat de Girona, amb la ponència *El paisatge de la Selva. Canvis i permanències*, en la qual exposà el projecte dels catàlegs del paisatge de Catalunya i centrà la seva explicació en la diversitat paisatgística de la comarca de la Selva i dels elements que el conformen, especialment muntanya i plana, amb la vegetació de cada contrada i els conreus que s'hi practiquen.

Després d'una pausa per a descansar i esmorzar al pati exterior de la biblioteca, s'inicià el primer torn de comunicacions, que es veié lleugerament alterat respecte del plantejament inicial a causa dels imponderables d'alguns comunicants. La previsió inicial contemplava agrupar al matí totes les comunicacions de caire geogràfic o social, mentre que reservava per a la tarda les de tipus històric. Val a dir, però, que el resultat fou igualment satisfactori per a tothom.

Obrí el torn de comunicacions Elvis Mallorquí amb *Les celleres medievals de la Selva*, en la qual

Elvis Mallorquí

Fèlix Bruguera

Josep Tarrés

Xavier Jonquera

exposà la idea de cellera (en altres indrets, *sagrera*) com a nucli inicial de moltes poblacions i posà exemples de l'estat actual de les celleres selvatanes, remarcant-ne el valor històric i l'interès que cal posar en la seva conservació.

Fèlix Bruguera continuà amb *La toponímia com a mostra de la transformació del territori. L'exemple d'Osor*, en la qual aportà una bona mostra d'exemples de topònims referents a la fauna, la flora o l'activitat humana, algunes actualment desaparegudes o molt poc habituals a la contrada d'Osor: *gorg del Lludriguer*, *roca de l'Àliga*, *font del Llop*, animals avui inexistents a Osor; *perxada de l'Aulet* o *la Roureda* o *Vernica*, que mostren la presència d'antics boscos d'alzines, roures o verns on actualment trobem boscos de castanyers; o *partida dels Artigots*, *pla Sabatuda*, *pla de les Hortes*, on avui hi ha altres activitats humanes no agrícoles.

Finalitzà les comunicacions del matí l'aportació de Josep Tarrés i Xavier Jonquera sobre *La descripció dels camins de les Guillerries a finals del segle XIX segons els militars*, en què es donà notícia de documents que aporten l'opinió dels militars sobre els camins que aleshores tenien a disposició per anar de Vic a Girona i viceversa.

En el torn de tarda tingué lloc la ponència *Què pot aportar la història a una nova cultura del territori?*, a càrrec d'Enric Tello, doctor en Història Contemporània i catedràtic del Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat de Barcelona. Tello va explicar que el treball coordinat entre ciències socials i ciències naturals pot ajudar a comprendre, des d'un punt de vista global, de quina manera les societats humanes s'han aprofitat dels recursos que els oferia el territori i, a la vegada, va mostrar de manera gràfica algunes dades sobre la manera com aquests usos del territori configuren un paisatge, que és també un reflex de la societat que hi habita. Finalitzà donant algunes pautes per a l'anàlisi del paisatge com a resultat de la transformació humana.

Acabat el torn de precs i preguntes, s'obrí la segona tanda de comunicacions, que s'inicià amb l'aportació de la Fundació Emys *La Camparra, un testimoni viu a casa nostra*, un espai humit de Riudarenes recuperat les darreres dues dècades com a hàbitat per a algunes espècies animals (per exemple, de la tortuga *Emys orbicularis*) i com a espai de lleure per a la població. Actualment, aquest indret rep una forta pressió de les activitats atròpiques, ja que es troba fraccionat per les obres del TAV i, en un futur proper, podria tenir a menys de 500 m una subestació per a la MAT.

Seguidament, Francesc Pla, president del Centre Excursionista Farners, presentà la comunicació *Senderisme i turisme per les Guillerries. La petja d'en Serrallonga*, en la qual féu algunes noves aportacions a l'entorn de la figura del bandoler Joan de Serrallonga, especialment referent als seus darrers moments abans de ser pres. També donà notícia de l'Arxiu Serrallonga, que té per finalitat

Enric Tello

recollir tota mena de materials produïts a l'entorn d'aquest personatge. Destacà que no n'hi ha cap altre que protagonitzi tanta varietat de materials, des de cromos fins a sessions radiofòniques, passant per pel·lícules, obres de teatre o novel·les.

A continuació tingueren lloc les aportacions d'Eloi Gonzàlez, sobre l'evolució de les pollancredes al baix Tordera (l'àrea selvatana de la Tordera) i sobre l'avellaner, totes dues especialment amenaçades, encara que per circumstàncies diferents: la primera, pel canvi climàtic, que ha reduït dràsticament les zones humides per als arbres de ribera; i la segona, per la pressió productiva i comercial d'altres països, com Turquia, amb condicions d'exploració i de producció inequívocament per part dels productors selvatans i catalans en general.

Finalitzà les aportacions d'estudiosos locals Gerard Buxeda amb *Les colònies industrials a la Selva: estat de la qüestió*, el qual va denunciar l'oblit sistemàtic de les colònies industrials selvatanes en els estudis generals d'aquesta temàtica, centrats gairebé exclusivament en les colònies del Llobregat i l'alt Ter. Buxeda reivindicà les colònies industrials selvatanes i esmentà les existents a Anglès (Burés, tèxtil), Sant Julià del Llor-Bonmatí (Bonmatí; tèxtil i paperera), Osor (Leclerc, reconvertida de tèxtil en minera) i Amer (elèctrica). Deixà per a estudis posteriors el cas de la colònica blanenca SAFA.

Finalment, per circumstàncies personals, no van poder llegir les seves aportacions els comunicants Juli Valdunciel, que tenia previst parlar de *La Selva: de comarca heterogènia a espai ròtula entre la regió metropolitana de Barcelona i Girona*; Montserrat Moli, amb *Del desert de Sant Salvi al paisatge modelat de Mar i Murtra i Pinya de Rosa. El jardí a la Selva*, i Ana González Batiste-Alentorn, amb *La Pauma (1920-2008): testimonio de los años dorados de Tossa de Mar*.

Després d'una breu pausa, tingué lloc el darrer acte d'aquest dia, la projecció *El malson de Darwin*, del director Eric Sauper, un documental que reflexiona sobre les conseqüències de la intruïció

Meritxell Portella, representant de la Fundació Emys

Francesc Pla

Eloi Gonzàlez

Gerard Buxeda

d'espècies animals noves en hàbitats amb fauna pròpia. Val a dir que també mostra les seves conseqüències en la vida econòmica de l'entorn i de les transformacions que pateixen les persones que hi viuen. Actuà com a moderadora Montserrat Vehí, professora de l'IES Santa Coloma de Farners.

Montse Vehí

Diumenge, 23 de novembre

Amb la idea de veure *in situ* algunes de les transformacions exposades en el dia exterior, el Centre d'Estudis Selvatans organitzà una matinal o sortida cultural, que consistí en una excursió des de Santa Coloma de Farners fins al santuari d'Argimon (Riudarenes), sota el guiatge de Francesc Pla, que donà tota mena d'explicacions sobre els entorns pels quals transcorregué la caminada. Durant l'ascens, es visità el Rocar i els indrets per on ha de passar properament la línia elèctrica de molt alta tensió (MAT). Un cop a Argimon, un dels miradors privilegiats de la comarca selvatana, els assistents a la matinal pogueren admirar el paisatge de la plana de la Selva i totes les seves transformacions actuals o en curs: ampliació de la nacional, obres del TAV, activitat agrícola, etc. La jornada acabà tornant en autobús a Santa Coloma de Farners.

Fent una aturada pel camí

Santuari d'Argimon

Panoràmica des d'Argimon

Interior de l'ermita. El cor.

Interior de l'ermita d'Argimon.
Altar i cambriel.

Fotografia de grup a les escales
que porten a l'ermita